

שני שתי מלים במילון המשפטי, המעוררות רטט של חרדת קודש בלב כל איש הדוגל במדינת החוק: HABEAS CORPUS.

"הבו את הגוף". הביאו את האדם. למען שתי מלים אלה, נשפך הרבה דם בהיסטוריה. עליהן נלחמו שוחרי החרות במשך מאות בשנים. הן היו חרותות על דגלם של חלוצי הדמוקרטיה באנגליה, שלחמו נגד שרירות המלך והאצולה. הן הושמעו כסיסמת קרב עוד במאה ה-12, גובשו סופית כעקרון משפטי עליון בשנת 1679. כאשר שופט המדינה מצחה על המלך, על שוטר או על אורח פרטי להביא לבית המשפט איש המוחזק על-ידו שלא כחוק, "להביא את הגוף", נגמר כל ויכוח.

כאשר מושמעות שתי המלים המקוריות "האביאס קורפוס!" — מדינת החוק היא המדינה, וחרב החוק מונחת על כף המאזניים.

★ ★ ★

החודש נעשה מעשה שלא היה כדוגמתו בתולדות המדינות הדמוקרטיות בארבע מאות השנים האחרונות. שני אנשים קמו נגד צו האביאס קורפוס. אחד מהם הוא אורח פשוט, שאינו מכיר במרות המשפט הישראלי ואף לא בעצם קיום מדינת ישראל. מכיון שזה קנאי דתי, שבשנות יסורים בסיביר עברה דתיותו את גבולות ההגיון הצלול, אין כאן בעיה ציבורית. זוהי בעיה אנושית, פסיכולוגית, ואולי פסיכיאטרית. אך האיש השני הוא המפקח הכללי של משי-

הנוקבת: האם אמנם עשתה המשטרה הכל כדי לבצע את הצו? עם כל הכבוד לצמרת השרות, התשובה היא לא מוחלט וקיצוני.

אמנם, בעזרת עתונאיה ודובריה עוררה המשטרה רעש לא-מעט במיבצע זה. העתונים מלאו סיפורים רבי-רושם על התנגדות המונית, כגון הסיפור על אמהות מאה-שערים שהחלו קוראות לכל ילד בשם "יוסלה" כדי לבלבל את השרים האומללים.

אולם במציאות המשטרית, המולה אין פירוש פעולה. כמעט ההיפך הוא נכון: ככל שגובר הרעש, כן פוחת המעש.

כאשר דוברי המשטרה מסננים לעתונות את הידיעה כי "מחר עומדת המשטרה לערוך חיפוש" — קשה להניח כי החיפוש ישא פרי. וכך בדיוק היה — לא פעם, כי אם פעמים רבות. לעומת זאת לא נקטה המשטרה בפעולות השיגרתיות, המובנות-מאליהן, לגילוי אדם שנעלם.

היא לא הפיצה את תמונות הילד בכל תחנות המשטרה. היא לא ביקשה מן העתונים לפרסם את תמונת הילד. היא לא הציעה כי פומכי פרס גדול לכל אדם שימצא אינפורמציה שיש בה כדי להביא לגילוי הילד.

אחרי דרישות חוזרות ותקיפות של התובעים, נאותה המשטרה לבסוף להגיש לבית המשפט דו"ח על פעולותיה — דו"ח מרשים על מאות חיפושים. יש לדו"ח זה חלקים כמעט מבדחים. הוא מספר על מעקב אחרי הסב, כאילו

אמרו לו. לפי העדויות שגבינו, הילד נוח לו להיות עם הסבא. הוא לא רוצה להיות עם ההורים.

קצין עליון המסתמך על דעתו של ילד בן שמונה, כדי להזים את החלטתו של בית משפט, שם את עצמו במצב תמוה. ילד בן שמונה אינו יכול לדעת מה קורה סביבו. הוא מושפע מדברי המבוגרים הסובבים אותו, ביחוד כשאלה הם הסב והסבתא שגידלו אותו.

אולם גנית אפילו כי הילד אמר כי הוא רוצה להישאר אצל הסבתא — ולמשטרה אין כל אפשרות חוקית לדעת זאת — הרי אין לכך כל חשיבות משפטית. חוק המדינה הוא הקובע — עד ליום הולדתו ה-18.

קשה להאמין כי קצין-משטרה היה מסתמך על טענה כה מגוחכת ופסולה, אלמלא רצה למצוא אסמכתא לעמדה שקבע לעצמו מראש. ואכן, עוור-המפקח הוסיף, במשפט הגובל עם בויון בית-המשפט: "הילד לא נחטף. הסב מגדל אותו במסירות. הילד נמסר לו לחינוך, הוא חונך אותו ומחנך אותו."

במלים פשוטות, המובנות לכל: עוור המפקח הכללי קובע כי בית-המשפט הגבוה לצדק החייב החלטה שרירותית ובלתי-יצודקת.

★ ★ ★

חיזוק דיעה זו הביא המפקח הכללי של המשטרה בבקשתו נימוק, שהוא המסוכן מכל הנימוקים האחרים

שנתן, באשר הוא חותר תחת כל אושיותיה של מדינת החוק. זהו הנימוק כי יש לפטור את המשטרה ממילוי חובתה מפני שדעת הקהל מתנגדת לכך.

אילו הביא המפקח הכללי טענה זו רק כדי להסביר מדוע נכשלה המשטרה עד כה כשלון חרוץ, כבר היה זה דבר מפורק למדי. במקרה זה היה עליו לבקש את סליחת בית המשפט, להבטיח שימשיך במאמציו במשנה מרץ. אולם כאשר הוא משתמש בנימוק זה כדי לדרוש את שיחרורו מן החובה לשמור על החוק — הרי זה אות-אזהרה למדינה. אין סמכות משפטית ששמה "דעת-קהל", דעת-קהל יכולה להשפיע על חברי כנסת, כדי שישנו את החוק. שינוי החוק ישנה את עמדת בית-המשפט, המופקד על הפעלת החוק. אולם כל עוד קיים החוק — החלטת בית-המשפט היא קודש.

ומי שמביא את דעת-הקהל בנימוק נגד חי חוק, כערכאה משפטית שמעל לבית-המשפט העליון — פותח את הפתח לאנארכיה, לשלטון האספסוף, ובסופו של דבר למשטר של שרירות.

אם "דעת-קהל" פונה נגד אישיות ציבורית — גנית הרב עמרם בלוי — וההמונים עולים לערוך לו משפט לינץ' — האם תימנע המשטרה מלהגן על חיי אישיות זו בטענה כי הדבר יעורר עליה את זעם הציבור ויקלקל את פופולריותה? האם תפקיד המפקח הכללי הוא להיות פופולרי — או לבצע את החוק, יהיה כאשר יהיה?

אולם — כיצד בכלל מנדות "דעת-קהל"? מי קובע מהי דעת-קהל? ביחוד כאשר המשטרה לא אחזה באמצעים הפשוטים ביותר כדי לגייס את עזרת הציבור לגילוי הילד?

★ ★ ★

דעת-הקהל של אורחי ישראל, ברובם המכריע, אינה תומכת בפרשה זו בסב. כל תמרוני המלחמה הפסיכוכי לוגית שהפעיל זקן ממולח זה — השמועות על הגירת ההורים, ההסתמכות על הדת והמולדת בסיכסוך משפחתי מובהק — אינם יכולים לשטש לגבי כל אדם ברדעת את העקרון היסודי:

ילד שייך להוריו. כל עוד הם בני-אדם נורמליים, לא פושעים ולא מטורפים, אין שום (המשך בעמוד 6)

האביאס קורפוס!

טריישראל, האיש שמדינת ישראל הפקידה בידיו את התפקיד העליון של שמירת החוק. כאשר אדם זה קם נגד צו האביאס קורפוס — נגדו מרותו העליונה של החוק — לא בגניבה, אלא בגלוי ובפה מלא — לא בהיסתהדות, אלא אחרי שיקול ממושך, ושיבות-מטה בלתי-ספורות והתעצבות נרחבת —

הרי אז על כל החרד לאופי המדינה, על כל החרד למשטרה-החוק, להתעורר ולהשמיע קולו.

★ ★ ★

הצד האנושי והעובדתי של פרשת הילד יוסף שוחמ"ר כר ידוע לציבור בקיום כלליים, אחרי ויכוח רצוף של שמונה חודשים (ראה עמודים 8-9). יש להבינו במלואו וכראוי, על מנת לעמוד על הרקע של פעולת המשטרה. אולם חשוב ממנו הצד הציבורי — הצד שהפך החל בשבוע זה את פרשת שוחמ"ר לעניינו של כל אורח בישראל. בית המשפט נתן צו של האביאס קורפוס נגד סבו של הילד, נחמן שטרקס — שיביא את הילד וימסרו להוריו.

צו זה היה צריך להספיק כדי להפעיל את זרוע החוק. אולם בישראל לא היה די בכך. פרקליטם של ההורים, עורר-הדין מאיר לר, ביקש מבית-המשפט צו מיוחד נוסף, שיטייל על המפקח הכללי של משטרת ישראל, כאופן אישי, להביא את הגוף לבית-המשפט.

בית-המשפט נענה לבקשה בלתי-רגילה זו, מפני שבישראל אינה קיימת המשרה של Sergeant-at-arms, "הסמל המזוין". איש זה, בבריטניה, היה קצין-חוק בעל דרגה גבוהה ביותר, שהיה יוצא אישית, כשהוא נושא את סמלי המלוכה, לבצע את הצו המקודש של האביאס קורפוס. בהעדר קצין כזה בישראל, שוכנע בית-המשפט כי המפקח הכללי של המשטרה חייב במילוי חובה זו בתוקף תפקידו — ופקד זאת עליו בצו מיוחד.

המפקח הכללי לא מילא תפקיד זה בחודש שיום שעברו מאז. עתה פנה אל בית-המשפט העליון בבקשה רשמית לשחרר אותו מן החרב בה למלא את החוק ולבצע את הצו.

★ ★ ★

פ דולא הוגשה בקשה כה מחפירה ומוזעזת, היה האורח החרד לקדושת החוק חייב להעלות את השאלה